

Юрчишена Л. В.

канд. екон. наук, доцент, в. о. завідувача
кафедри фінансів і банківської справи
ДонНУ імені Василя Стуса

Побережна А. Р.

здобувачка вищої освіти
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»
ДонНУ імені Василя Стуса

ІНСТРУМЕНТИ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Вступ. Україна, як країна зі складною геополітичною ситуацією, останніми роками стала свідком воєнних конфліктів на своїй території. Воєнний час вимагає від країни не тільки захисту своїх громадян та території, але й ефективного ведення макроекономічної політики, зокрема монетарної політики. У таких умовах застосування монетарних інструментів має свої особливості, зокрема вони повинні бути гнучкими та швидко адаптуватися до змін в економічних умовах. Від їх ефективного застосування залежить забезпечення фінансової стабільності, зміни в економічних фундаментах та уникнення збройного конфлікту.

Метою роботи є вивчення та аналіз інструментів монетарної політики, які можуть бути застосовані в Україні під час воєнних дій для забезпечення стабільності фінансової системи та підтримки економіки в період бойових дій.

Основна частина. Монетарна політика в Україні у складних економічних умовах має важливе значення для забезпечення стабільності економіки та фінансової системи країни. Основні інструменти монетарної політики, як-от відсоткова ставка, резервні вимоги та операції на відкритому ринку, валютний курс, можуть бути використані урядом та Національним банком України для регулювання грошової маси та забезпечення цільових економічних показників.

Національний банк України вживає нетрадиційні заходи монетарної політики в особливих випадках, як-от введення тимчасових обмежень на рух капіталу, контроль над валютним курсом, обмеження кредитування та резервних вимог банків, залежно від поточної економічної ситуації. Водночас важливим аспектом монетарної політики є забезпечення стабільності фінансової системи, запобігання банкрутству, введення заходів для забезпечення ліквідності банків та підтримки їх фінансової стійкості.

Пріоритетною ціллю монетарної політики НБУ є підтримка цінової стабільності, що характеризується незначним зростанням цін, тобто громадяни не замислюються над інфляцією, ухвалюючи рішення про кредит, вкладання коштів у бізнес або заощадження [1]. Уряд та НБУ борються за забезпечення доступності кредитних ресурсів підприємствам, які мають стратегічне значення для національної економіки в умовах воєнного конфлікту.

Важливим складником монетарної політики є забезпечення стабільності національної валюти та здійснення валютного регулювання, що передбачає запровадження курсових заходів для встановлення курсових коридорів або валютних обмежень, забезпечення стабільності національної валюти, запобігання непередбачуваним змінам на валютному ринку. Монетарна політика включає заходи з ліквідності, такі як надання аварійних кредитів фінансовим установам, забезпечення стабільності платіжної системи, введення обмежень на виведення капіталу з країни та інші заходи для підтримки функціонування фінансової системи в цій ситуації.

Враховуючи особливості воєнного часу, НБУ може використовувати негативний підхід до монетарної політики, зокрема можливість швидкого впровадження заходів та коригування стратегії відповідно до змін в економічному та фінансовому контексті країни.

Розробка та впровадження ефективних інструментів монетарної політики вимагає комплексного підходу, який враховує економічні, фінансові, соціальні та політичні аспекти; може включати забезпечення стабільності банківської системи, регулювання грошової маси, кредитного контролю та контролю за валютним курсом, забезпечення ліквідності на ринку грошей та цінних паперів, сприяння кредитному фінансовому ринку важливих галузей економіки та забезпечення стабільної інфляції.

З метою посилення монетарної трансмісії НБУ з 11.01.2023 підвищено нормативи резервування залучених банками коштів [1], зокрема підвищено на 5 в. п. нормативи обов'язкового резервування за коштами на вимогу та коштами на поточних банківських рахунках. Збільшено з 0 % до 5 % норматив формування банками обов'язкових резервів у національній валюті, в т. ч.: за коштами на вимогу, коштами на поточних рахунках юридичних і фізичних осіб; за коштами вкладів і коштами на поточних рахунках інших банків-нерезидентів; кредитами, отриманими від міжнародних (крім фінансових) та інших організацій-нерезидентів. Із 10 % до 15 % підвищено норматив формування банками обов'язкових резервів в іноземній валюті, а саме: за коштами на вимогу та коштами на поточних рахунках юридичних і фізичних осіб; за коштами вкладів і коштами на поточних рахунках інших банків-нерезидентів, кредитами, отриманими від міжнародних (крім фінансових) та інших організацій-нерезидентів. Натомість за строковими коштами на рахунках юридичних та фізичних осіб норматив обов'язкового резервування не змінено, в національній валюті він залишається на рівні 0 %, а в іноземній – на рівні 10 % [2].

Інструменти монетарної політики у непередбачуваних економічних умовах повинні бути гнучкими та адаптованими до змінної ситуації на внутрішньому та зовнішньому ринку з урахуванням можливих змін у попиті, поданні, обмеженнях на рух капіталів та інших факторах, які можуть вплинути на функціонування монетарної політики.

В умовах воєнного часу інструменти монетарної політики можуть включати такі заходи: зниження відсоткових ставок, підвищення ліквідності банківської системи, впровадження спеціальних кредитних програм для підтримки важливих секторів економіки, введення валютних обмежень та регулювання, здійснення валютних операцій на міжнародному рівні, регулювання обсягів грошової маси та кредитування, контроль за інфляцією та девальвацією національної валюти та інші заходи щодо забезпечення стабільності фінансової системи та економіки загалом.

У цій ситуації також важливо забезпечити ефективну координацію та комунікацію між вищими органами влади, включно з центральним банком, урядом, військовими відомствами та іншими структурами, які використовуються веденням монетарної політики. Це дає змогу оперативно реагувати на зміни в економічній ситуації та адаптувати заходи монетарної політики відповідно до потреб економіки в умовах воєнного конфлікту, а також може виникнути необхідність введення особливих заходів монетарної політики, як введення екстреного кредитування, встановлення спеціальних обмежень на функціонування фінансових ринків, впровадження контролю за капіталом та інших заходів для забезпечення фінансової стабільності.

Висновки. Монетарна політика має свої особливості, вимагає відповідних інструментів та заходів для забезпечення стабільності фінансової системи та економіки загалом. Україна, як країна, що перебуває у складній ситуації, має вживати відповідних заходів з ефективного ведення монетарної політики в умовах воєнного конфлікту. До таких заходів можна віднести фінансову стабільність, забезпечення ліквідності банківської системи, регулювання обсягів грошової маси та кредитування, забезпечення доступу до фінансових ресурсів для збереження важливих секторів економіки, контроль за інфляцією та девальвацією національної валюти та інші заходи, що забезпечують підвищення стабільності фінансової системи та сприяти відновленню економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Важливі показники монетарної політики. Національний банк України (офіційний веб-сайт). URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary>
2. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного конфлікту. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-v-umovakh-voyennoho-7>